

Nieuwe giganten veranderen handelsstromen

De wereldwijde stroom van agrarische producten verandert door de opkomst van nieuwe economieën in Latijns-Amerika en Azië. Twee nieuwe giganten zijn Brazilië en China. Onderzoekers van Wageningen UR brachten onder meer de effecten van deze ontwikkeling in kaart voor soja, de voedingsindustrie en biobrandstoffen. Zo kan Nederlands veevoer duurder worden door de industriële ontwikkeling in China.

De trend die onderzoeker Siemen van Berkum van het LEI twee jaar geleden zag in de handel in soja tussen Latijns-Amerika, China en de Europese Unie, zet zich voort. De Europese Unie gaat meer importeren uit de nieuwe productiegebieden en zelf minder produceren en exporteren. In Brazilië verdubbelde tussen 1996 en 2006 de productie van soja, en in Argentinië is hij zelfs verdrievoudigd. Verder is Brazilië een grote exporteur van tropische sappen, koffie en citrusvruchten. Nederland heeft daar de afgelopen tien jaar ook veel meer van geïmporteerd. "Nederland als toegangspoort van de EU, met de haven in Rotterdam, profiteert daarvan", zegt Van Berkum, die het onderzoek deed in opdracht van LNV.

Soja

Een mogelijk probleem in de toekomst, denkt Van Berkum, wordt soja. De Nederlandse intensieve veehouderij is afhankelijk van soja, als de basis voor veevoer. Er zou minder soja op de Nederlandse markt kunnen komen door de opkomst van de veehouderij in China. Bij opkomende economieën neemt namelijk niet alleen de export vanuit die landen toe, maar ook de binnenlandse vraag stijgt. Vooral in China is dat het geval, zegt Van Berkum. Het land ontwikkelt zich vooral industrieel. Door de toegenomen welvaart groeit de vraag naar vlees, en daarmee de vraag naar veevoer. Deze vraag naar vlees en andere agrarische producten is echter groter dan de groei van de binnenlandse agrarische productie. Dat komt door de enorme omvang van de Chinese bevolking en de relatief beperkte beschikbaarheid van vruchtbaar land – China kent veel bergen en woestijnen. China importeert daardoor steeds meer soja uit Latijns-Amerika. Dat op zichzelf kan de prijs van veevoer voor de Nederlandse industrie al opdrijven. De prijs kan nog meer stijgen als de EU besluit geen genetisch gemodificeerde soja meer toe te laten. Omdat China geen probleem heeft met gm-soja, zullen Brazilië en Argentinië bij voorkeur aan China gaan leveren. De prijs voor gm-vrije soja voor de EU zal daardoor nog hoger worden, verwacht Van Berkum. "Zo zie je hoe de internationale handelsstromen zich

vormen. Brazilië, Argentinië en andere landen in Latijns-Amerika gaan steeds meer exporteren. Brazilië is een rijk land in grond en ruimte, en de agrarische productie kan daar nog groeien. Landen in Azië en de EU zullen meer en meer gaan importeren."

Kwaliteit

Naast concurrentie om veevoer, is er ook de al langer spelende concurrentie tussen Braziliaanse en Nederlandse primaire producenten, zoals in de pluimveesector. "Op prijs kan de Nederlandse sector Brazilië niet verslaan, maar wel op kwaliteit. Overigens neemt ook in Brazilië de vraag naar vlees toe, wat de concurrentie met Nederland vermindert." Toch heeft Nederland vooral baat bij deze ontwikkelingen, denkt Van Berkum. Dat komt omdat er in Nederland veel kennis en technologie is die toegepast kan worden in de sectoren in opkomende economieën. Wageningen UR werkt veel samen met Embrapa – het landbouwonderzoeksinstituut van Brazilië – en met universiteiten en instellingen in China. Maar vooral de toegepaste technologie in de toeleverende industrie uit Nederland speelt een grote rol in de ontwikkeling van agrarische sectoren in opkomende economieën. Denk bijvoorbeeld aan zaadveredelaars, kassenbouwers en staltechnologie.

Voedingsindustrie

In de voedingsindustrie komt de concurrentie uit een andere hoek. De concurrentiepositie van Europese bedrijven is ongeveer gelijk aan die van de Braziliaanse voedingssector, maar zwakker dan die van de Verenigde Staten en Canada. Dat liet een studie zien van het LEI en de leerstoelgroep Recht en bestuur van Wageningen Universiteit. Ze onderzochten vorig jaar in opdracht van de Europese Commissie de concurrentiepositie van de Europese voedingsindustrie ten opzichte van andere grote spelers. De Braziliaanse voedingsindustrie bleek wel sterker dan die van Europa in de sectoren vlees, olie, vetten en suiker. Krijn Poppe van het LEI verklaart de zwakkere positie van de Europese voedingsindustrie onder meer uit

de verdeelde markt in Europa. "Ondanks de open grenzen zijn er in Europa nog veel kleine bedrijven en deelmarkten vergeleken met de Verenigde Staten."

Claims op land

De groei in opkomende economieën roept verder vragen op over de nieuwe claims die op landgebruik gelegd worden, bijvoorbeeld voor de productie van biobrandstoffen. De invoer van biobrandstof uit Brazilië stijgt waarschijnlijk flink als de Europese Unie besluit dat er aan fossiele brandstoffen altijd biobrandstoffen moeten worden toegevoegd, zo blijkt uit onderzoek van Hans van Meijl van het LEI op verzoek van LNV in mei dit jaar. Een modelstudie liet zien dat het niet rendabel is om in Europa gewassen te verbouwen voor biobrandstoffen, omdat de voedselprijzen sterker stijgen dan de olieprijs. Bovendien zijn biobrandstoffen in Brazilië goedkoper te produceren. Die extra productie zal wel ten koste gaan van de biodiversiteit, omdat er bijvoorbeeld bos voor gekapt moet worden, blijkt uit studies van het Milieu- en Natuurplanbureau. Ook is er de zorg dat de export van voedsel of biobrandstoffen uit opkomende economieën ten koste gaat van de productie van voedsel voor de regio zelf. Het LEI-rapport 'Waarom zijn de huidige wereldvoedselprijzen zo hoog?', dat LNV-minister Gerda Verburg in juni presenteerde bij de voedseltop van de FAO in Rome, noemt een aantal oorzaken van de hogere prijzen. Dat zijn onder meer kleine voedselvoorraden, lagere oogsten door droogte, een hoge olieprijs en lage dollarkoers en een structureel grotere vraag naar granen en oliezaden voor biobrandstoffen. De rol van biobrandstoffen in dat geheel moet niet overdreven worden, stelt onderzoeker Van Meijl. Want de invloed van de verschillende factoren is lastig te onderscheiden.

Cluster	Economisch perspectiefvolle agroketens Transitieprocessen, instituties, bestuur en beleid
Informatie:	www.lei.wur.nl
Contact:	Siemen.vanBerkum@wur.nl 070 - 33 58 101 Hans.vanMeijl@wur.nl 070 - 33 58 169